

Ірина Хомишин

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
khomyshyni@gmail.com

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

© Хомишин І., 2018

Проаналізовано стан правового регулювання шкільної освіти та окреслено ключові напрями реформування загальної середньої освіти. З'ясовано, що концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року передбачає розроблення нового закону “Про загальну середню освіту” та плану дій з реформування системи загальної середньої освіти. Доведено необхідність реформування середньої загальної освіти продиктоване часом, новими вимогами суспільства. Законодавець формує нову нормативно-правову базу, яка у разі успішної реалізації задекларованих положень, забезпечить розвиток якісної, доступної шкільної освіти в Україні.

Ключові слова: освіта; загальна середня освіта; школа; якість; компетентність; автономія школи.

Ірина Хомишин

НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье осуществлен анализ состояния правового регулирования школьного образования и обозначены ключевые направления реформирования общего среднего образования. Выяснено, что концепция реализации государственной политики в сфере реформирования общего среднего образования “Новая украинская школа” на период до 2029 года предусматривает разработку нового закона “Об общем среднем образовании” и плана действий по реформированию системы общего среднего образования. Доказана необходимость реформирования среднего общего образования продиктовано тем, новыми требованиями общества. Законодатель формирует новую нормативно-правовую базу, в случае успешной реализации задекларированных положений, обеспечит развитие качественной, доступной школьного образования в Украине.

Ключевые слова: образование; общее среднее образование; школа; качество; компетентность; автономия школы.

Irina Khomyshyn

Institute of Jurisprudence and Psychology,
Lviv Polytechnic National University,
Department of Administrative and Informational Law,
Ph. D.

DIRECTORS OF REALIZATION OF SCHOOL EDUCATION

The article analyzes the status of legal regulation of school education and outlines the key directions of reforming general secondary education. It was clarified that the concept of

realization of the state policy in the sphere of reforming of general secondary education "New Ukrainian School" for the period up to 2029 envisages the development of a new law "On general secondary education" and an action plan for reforming the system of general secondary education. The necessity of reforming secondary education is dictated by time, new requirements of society. The legislator forms a new regulatory framework, which, in the event of successful implementation of the declared provisions, will ensure the development of high-quality, affordable school education in Ukraine.

Key words: education; secondary education; school; quality; competence; autonomy of the school.

Постановка проблеми. Досліджуючи освітні проблеми в Україні, все частіше учені зазначають вплив таких явищ, як глобалізація, інтернаціоналізація, інформатизація. Європейська освітня політика впливає на розвиток національних систем освіти, зумовлюючи зміни в національному законодавстві. Реформи української освіти пов'язані не лише з активним входженням України в Європейський освітній простір, але й з вимогами сучасного ринку праці. Неодноразово вчені наголошують, що сучасне суспільство потребує випускника наділеного сучасними компетентностями і здатністю їх застосовувати. Модернізація суспільного життя поставила виклики перед усіма рівнями освіти. Шкільна освіта як основний ґрунт у формуванні загальних компетентностей особистості, повинна адаптуватись до сучасних умов і вийти на новий якісний рівень.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми освітнього процесу сьогодні досліджують такі вчені: О. Грішнова, І. Калачова, І. Каленюк, М. Курко, Н. Карпенко, В. Кремень.

Питання змісту, функцій діяльності органів управління освітою в районі та місті, досліджували українські та російські вчені, а саме: В. Бегей, Ю. Гайстер, П. Дроб'язко, І. Жерносок, О. Зайченко, К. Золотар, І. Турков, П. Худоминський, Ф. Штикало та ін.

Метою дослідження є проаналізувати стан правового регулювання шкільної освіти та окреслити ключові напрями реформування загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Державна політика у сфері освіти активізувалась і ми спостерігаємо конкретні реформи у цій сфері. Національне освітнє законодавство України оновлюється, модернізується. Прийняття нових законодавчих актів, вимагає перегляду наявного законодавства. Так, з прийняттям нового Закону України "Про освіту", багато змін зазнали інші законодавчі акти у сфері освіти. Потреба в оновленні законодавства щодо шкільної освіти, стоїть одна з перших на порядку денному державної освітньої політики.

Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року передбачає розроблення нового закону "Про загальну середню освіту" та плану дій з реформування системи загальної середньої освіти.

Метою Концепції є забезпечення проведення докорінної та системної реформи загальної середньої освіти за такими напрямами:

- ухвалення нових державних стандартів загальної середньої освіти, розроблених з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;
- запровадження нового принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків;
- підвищення мотивації вчителя шляхом підвищення рівня його оплати праці, надання академічної свободи та стимулювання до професійного зростання;
- запровадження принципу дитиноцентризму (орієнтація на потреби учня);
- удосконалення процесу виховання;
- створення нової структури школи, що дасть змогу засвоїти новий зміст освіти і набути ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;

- децентралізація та ефективне управління загальною середньою освітою, що сприятиме реальній автономії школи;
- справедливий розподіл публічних коштів, що сприятиме рівному доступу усіх дітей до якісної освіти;
- створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, вчителів і батьків;
- створення необхідних умов для навчання учнів безпосередньо за місцем їх проживання, зокрема у сільській місцевості, або забезпечення регулярного підвезення до шкіл.

Концепція характеризує випускника нової української школи. Згідно з реформою загальної середньої освіти випускник нової української школи – це: цілісна всебічно розвинена особистість, здатна до критичного мислення; патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами, здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини; інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя. За експертними оцінками, найуспішнішими на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіють іншими уміннями [1].

Важливі кроки у розвитку загальної середньої освіти вже зроблені: розробляється новий державний стандарт початкової освіти з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості, розпочався процес утворення опорних шкіл базового рівня у сільській місцевості, підвищено заробітну плату вчителів за допомогою збільшення ставок, розширюються форми здобуття початкової освіти, Україна стає учасником міжнародного дослідження якості середньої освіти PISA-2018.

Формула нової школи, яка закладена у Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року складається з дев’яти ключових компонентів:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
- орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
- нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;
- справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти;
- умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно;
- наскрізний процес виховання, який формує цінності;
- децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію;
- сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [2].

Реформування загальної середньої освіти, на нашу думку, повинен бути спрямований у трьох основних напрямках:

- підвищення якості освіти, що містить переорієнтацію в освітньому процесі на потреби учня, розширення форм оцінки якості освіти, формалізація різних форм здобуття освіти та визнання результатів, рівний доступ до якісної освіти, педагогічну свободу, підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- достатнє фінансування освіти, та фінансова автономія навчальних закладів;
- ефективне управління, управлінська автономія.

Якість освіти безпосередньо залежить від змісту та форми організації освітнього процесу.

Як слушно зазначають дослідники: “Сучасна постіндустріальна цивілізація вимагає перегляду не лише технологій освіти, але і його змісту, уточнення оптимальної структури знань, необхідних для нового покоління і для дорослого населення” [3].

Василь Григорович Кремень якісну освіту визначає як людиноцентровану освіту, яка враховує сутнісні індивідуальні характеристики, розкриває та розвиває задатки і обдарування кожної дитини і на цій основі забезпечує максимальну реалізацію її потенціалу, формує професійно компетентну й кваліфікаційно конкурентну особистість. “Якісна освіта, наголошує вчений – це відкрита освіта, здатна до самовдосконалення – неперервної модернізації та інновацій, потенційно спроможна на відповіді, адекватні цивілізаційним викликам” [4].

Питання якості середньої освіти стає ключовим у національному освітньому законодавстві, вже недостатньо оновити форми освіти чи наповнити її сучасними технологіями, зміст та якість освіти повинні стати визначальними у проведенні освітніх реформ.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року основною проблемою сучасного розвитку освіти визначила неможливість забезпечити нову якість освіти, адекватну нинішній історичній епосі [5]. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року теж відзначила тенденцію до погіршення якості освіти загалом у державі [1]. Окреслюючи проблеми щодо якості освіти, законодавець приймає нормативно-правові акти, які в майбутньому виведуть українську освіту на новий якісний рівень.

Закон України “Про освіту” питанням якості освіти приділив розділ 5, де визначив систему якості освіти, до якої увійшли:

- система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти);
- система зовнішнього забезпечення якості освіти;
- система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти [6].

Для підвищення якості освіти та з метою оптимізації галузевої статистичної звітності загальноосвітніх навчальних закладів і органів управління освітою профільне освітянське відомство приймає нормативно-правові акти. Наприклад, Наказ МОН України від 19.09.2016 № 1116 “Про затвердження і введення в дію переліку національних освітніх індикаторів ефективності та якості загальної середньої освіти та методології їх обрахунку”. Вищезазначеним наказом затверджено й уведено в дію 4 напрями національних освітніх індикаторів ефективності та якості загальної середньої освіти, зокрема:

- Індикатори напряму А. Ефективність навчальних закладів системи загальної середньої освіти;
- Індикатори напряму Б. Фінансові ресурси, що інвестуються в загальну середню освіту;
- Індикатори напряму В. Доступ до освіти, участь у навчально-виховному процесі, перехід за освітніми рівнями;
- Індикатори напряму Г. Навчально-виховний процес і організація процесу навчання [7].

Ще одним показником якості загальної середньої освіти стане міжнародне оцінювання учнів PISA. У 2018 році Україна вперше візьме участь, серед близько 80 країн світу, у програмі міжнародного оцінювання учнів PISA, що їх проводять під егідою Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

Дослідження має на меті визначити, наскільки учень зможе використовувати знання і уміння, що їх отримано в школі, та наскільки в учнів розвинена здатність:

- до читання, розуміння й інтерпретації різноманітних текстів, з якими вони матимуть справу в повсякденному житті;
- до використання знань і умінь з математики у подоланні різноманітних життєвих викликів і проблем, пов’язаних із математикою;
- до використання знань і умінь з природничих наук для вирішення різноманітних життєвих проблем, пов’язаних із певними науковими ситуаціями.

PISA досліджує різноманітні аспекти життя учнів, які беруть участь у програмі, збирає інформацію про школи. Проводиться опитування адміністрацій шкіл та інших структур, причетних до управління освітою, які надають інформацію для аналізу отриманих учнями результатів у контексті рівня і якості викладання, навчання та організації шкіл (наприклад: кваліфікація вчителів,

ефективно організовані навчальні плани, практики викладання, час на навчання та навчальні можливості як всередині школи, так і поза її межами, контроль якості шкільних процесів, їх моніторинг, лідерство та шкільне управління, залучення батьків до участі в шкільному житті, мікроклімат у школі, загальні цінності, очікування високих досягнень, взаємодія та взаємна підтримка, показники рівня відсіву в школах тощо). Ця інформація необхідна для того, щоб провести детальне вивчення чинників, які зумовлюють відмінності в читацькій, математичній і природничій грамотності учнів 15-ти років як у межах країни, так і порівняно з іншими країнами.

Уже не новим для України є дослідження результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні, проведення моніторингу якості освіти, які здійснює Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). Результати зовнішнього незалежного оцінювання випускників системи повної загальної середньої освіти використовують для прийому до вищих навчальних закладів та зараховують як оцінку за державну підсумкову атестацію.

Ще однією формою контролю відповідності освітнього рівня випускників загальноосвітніх навчальних закладів I, II, III ступенів та професійно-технічних навчальних закладів, що надають повну загальну середню освіту, державним вимогам. ДПА проводиться наприкінці навчального року, з навчальних предметів, перелік яких щороку визначається і затверджується Міністерством освіти і науки України.

Презентуючи концепцію “Нова українська школа”, міністр оголосила важливим пріоритетом діяльності МОН оновлення змісту освіти та введення компетентнісного підходу в середній школі [8].

Компетентнісний підхід в освіті пов’язаний з особистісно-орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки ґрунтується на особистості учня та може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним учнем певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об’єктивно, для “усіх” учнів, на суб’єктивні надбання одного учня, які можна виміряти.

Компетентнісний підхід тісно пов’язаний з особистісно-орієнтованими підходами. Особистісно-орієнтований підхід в освіті означає організацію процесу навчання з урахуванням особистісної сфери учнів. Виділення в змісті освіти особистісно-значущої основи передбачає особисту творчість учня по відношенню до досліджуваних об’єктів, самосвідомість особистісного досвіду, знань і ціннісних відносин учня, що виявляються в процесі пізнавальної діяльності, особистісна позиція по відношенню до фундаментальних досягнень людства [9].

Фінансові питання під час реформування середньої освіти відіграють одну з ключових ролей. Фінансування освіти напряму впливає на її якість, доступність та ефективність.

Сьогодні існує необхідність розроблення нових підходів до формування ефективної моделі фінансування освіти в умовах обмеженості фінансових можливостей країни щодо фінансування сфери освіти.

Н. М. Курко вважає, що удосконалення фінансового забезпечення системи освіти необхідно здійснювати за такими напрямками:

- поступове збільшення асигнувань з бюджетів усіх рівнів на функціонування системи освіти з метою досягнення у найближчі роки фінансування освіти на необхідному рівні;
- ефективне використання бюджетних коштів на основі удосконалення існуючого механізму фінансування освіти та запровадження постійного моніторингу їх використання;
- залучення позабюджетних джерел фінансування освіти, а саме коштів фізичних і юридичних осіб, шляхом запровадження на рівні законодавства стимулювальних заходів та створення умов для залучення додаткових коштів до цієї галузі [10].

Збільшення видатків значною мірою продиктовано потребами реформ, основою для яких є новий закон “Про освіту”. Закон регламентував фінансово-економічні відносини у сфері освіти у 10-му розділі.

Ще одним кроком для покращення фінансування середньої освіти була Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами”, Уряд ухвалив рішення щодо затвердження нової формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, що враховує такі показники: кількість учнів, особливості

території і відповідає вимогам Бюджетного кодексу, де визначено, що освітня субвенція спрямовується на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах у частині забезпечення видатків на здобуття повної загальної середньої освіти [11].

Важливим напрямом у реформуванні середньої освіти є розширення автономії школи, яка передбачає, що адміністративні та навчально-методичні повноваження будуть делегуватися на рівень закладу освіти. Школи зможуть самостійно формувати освітні програми, складати навчальні плани і програми з навчальних предметів відповідно до стандартів середньої освіти та досягнень сучасної науки, обирати підручники, методики навчання і виховання, розвивати навчально-матеріальну базу.

Разом із запровадженням автономії буде посилено відповідальність школи перед суспільством за якість освіти. У такому разі тотальний державний контроль у вигляді інспектування замінить громадсько-державна система забезпечення якості.

Вивчаючи досвід європейських країн, вчені зазначають, що одним з найзначущіших процесів після виходу з кризи в галузі освіти переважної більшості країн Європи стала реструктуризація управління освітою, яка передбачала як процес централізації, так і децентралізації.

Проте одним з найбільш результативних проявів децентралізації освітніх систем у контексті сучасних реформ у країнах Західної Європи стало питання надання навчальним закладам автономії у широкому і вузькому змісті цього слова [12].

Висновки. Отже, необхідність реформування середньої загальної освіти продиктована часом, новими вимогами суспільства. Законодавець формує нову нормативно-правову базу, яка у разі успішної реалізації задекларованих положень, забезпечить розвиток якісної, доступної шкільної освіти в Україні. Новий Закон “Про освіту” заклав основи для створення сучасної системи освіти, і хоча ще багато положень потребують конкретизації в інших нормативно-правових актах, але основні напрями реформування освіти в Україні вже чітко визначені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016. URL: <https://www.kmi.gov.ua/ua/nras/249613934>
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Карпенко Н.М. Організаційно економічний механізм державного регулювання розвитку загальної середньої освіти в Україні. дис... кандидата наук з державного управління за спец. 25.00.02. URL: https://www.dsau.dp.ua/ua/page/photo/dis_karpenko.pdf
4. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 8–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_4.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Про затвердження і введення в дію переліку національних освітніх індикаторів ефективності та якості загальної середньої освіти та методології їх обрахунку: Наказ МОН України № 1116 від 19.09.2016. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6223->
8. Беззуб І. Реформа середньої освіти в Україні. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2367:reforma-serednoji-osviti-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350
9. Матухин Д. Л., Низкодубов Г. А. Компетентностный подход в системе высшего профессионального образования. Язык и культура. 2013. № 1 (21). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyu-podhod-v-sisteme-vysshego-professionalnogo-obrazovaniya>.
10. Курко М. Н. Стан та нормативно-правове врегулювання фінансового забезпечення освіти. Право і Безпека. 2010. № 1. С. 140–143. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_1_33.11. Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088 URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793319> 12. Ковальчук О. Автономія школи як стратегія децентралізації освіти (досвід європейських країн). Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. № 26. 2010. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/4933>

REFERENCES

1. *Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity "Nova ukrainska shkola" na period do 2029 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.12.2016*. [On Approval of the Concept for the Implementation of the State Policy in the Field of General Secondary Education Reform "New Ukrainian School" for the period up to 2029: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 14.12.2016.]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>
2. *Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy* [New Ukrainian School: Conceptual Principles for Reforming Secondary Education. Ministry of Education and Science of Ukraine]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Karpenko N. M. *Orhanizatsiino ekonomichniy mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання rozvytku zahalnoi serednoi osvity v Ukraini*. dys... kandydata nauk z derzhavnoho upravlinnia za spets. 25.00.02. [Organizational and Economic Mechanism of State Regulation of the Development of General Secondary Education in Ukraine.]. Available at: https://www.dsau.dp.ua/ua/page/photo/dis_karpenko.pdf
4. Kremen V. H. *Problemy yakosti ukrainskoi osvity v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh zmin* [Problems of the quality of Ukrainian education in the context of modern civilizational changes.]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2015. No. 1. pp. 8–15. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_4
5. *Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013* [National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
6. *Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII*. [About education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. *Pro zatverdzhennia i vvedennia v diiu pereliku natsionalnykh osvitnikh indyikatoriv efektyvnosti ta yakosti zahalnoi serednoi osvity ta metodolohii yikh obrakhunku: Nakaz MON Ukrainy № 1116 vid 19.09.2016*. [On Approval and Introduction of the List of National Educational Indicators of Efficiency and Quality of General Secondary Education and Methodology for their Calculation]. Available at: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6223-8>
8. Bezsub I. *Reforma serednoi osvity v Ukraini* [Reform of secondary education in Ukraine]. Available at: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2367:reforma-serednoji-osviti-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350
9. Matukhin D. L., Nizkodubov G. A. *Kompetentnostnyi podkhod v sisteme vysshego professional'nogo obrazovaniya* [Competence approach in the system of higher professional education]. *Yazyk i kul'tura*. 2013. No. 1 (21). Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podhod-v-sisteme-vysshego-professionalnogo-obrazovaniya>
10. Kurko M. N. *Stan ta normatyvno-pravove vrehuliuвання finansovoho zabezpechennia osvity*. [Stan is the normative and legal rule of the financial backstopping industry]. *Pravo i Bezpeka*. 2010. No. 1. pp. 140–143. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2010_1_33
11. *Pro zatverdzhennia formuly rozpodilu osvitnoi subventsii mizh mistsevymy biudzhety: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2017 r. No. 1088* [About the solidification of the wording of the bankrupt subordination of subventions to the municipal budgets]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793319>
12. Kovalchuk O. *Avtonomiia shkoly yak stratehiia detsentralizatsii osvity (dosvid yevropeiskykh krain)* [School autonomy as a strategy for the decentralization of education (European countries experience)]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seria pedahohichna*. No. 26. 2010 Available at: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/4933>

Дата надходження: 17.01.2018 р.